

Sanering av växterna

Om du hittar plattmask behöver du rengöra växten innan du planterar den. Plocka bort plattmasken/plattmaskarna och lägg i en burk. Använd handskar eftersom slemmet kan vara irriterande för huden. Om du använder dig av denna metod behöver du fortsätta att kontrollera och leta efter plattmask på växten flera gånger över flera dagar.

Du kan också välja att värma upp hela rot- och jordklumpen. Plattmasken dör om den värms upp till 38–39 grader i 15 minuter. Sätt ner krukorna i en balja med vatten som håller cirka 40 grader. Använd en termometer nedstucken i mitten av krukorna för att säkerställa att jorden värms till 38–39 grader. Det går snabbare att värma upp jorden om du sänker ner krukorna, låter den bli mättad med vatten, lyfter upp den och låter den rinna av några sekunder. Därefter sänker du ner krukorna igen. Upprepa flera gånger. När du uppnått rätt temperatur sänker du ner krukorna och låter den stå nedsänkt i 15–20 minuter. Säkerställ att hela jord- och rotklumpen är under vatten och att temperaturen håller sig på 38–39 grader under hela behandlingen. Du kan behöva fylla på eller byta ut vatten för att uppnå rätt temperatur och behålla den i rätt tid. Tänk på att inte använda för varmt vatten eftersom det kan skada växterna. Efter 15–20 minuter kan du ta upp växterna och låta dem rinna av ordentligt innan du planterar dem.

Den här metoden kan kännas lite svår och omständlig i början men har fördelen att den tar död också på de plattmaskar du inte ser för att de till exempel sitter en bit in i krukorna eller är väldigt små.

Avfall

Du kan självklart välja att slänga de drabbade växter om du inte vill sanera dem. Tänk på att alla växter av samma sort räknas som drabbade, inte bara de du faktiskt hittat plattmaskar på. Vi rekommenderar att du tar bort plastkrukan (kontrollerar att inga plattmaskar finns i eller under krukorna) och sorterar den som plastavfall. Växten, inklusive jord- och rotklump läggs i en sopsäck som försluts väl och sorteras som brännbart. Det får absolut inte användas i kompost.

Mer information

Du hittar mer information på Länsstyrelsen Skånes informationssida om lövplattmask.

Under fråga 2 och 3 i "Frågor och svar" hittar du också bilder på lövplattmask och några vanliga förväxlingsarter.

Information till dig som importerar hittar du här

Tänk på att informationen uppdateras kontinuerligt och att QR koden därför kan bli inaktuell. Säkerställ att du har den senaste informationen genom att ladda ner den sista versionen via QR koden ovanför.

Information

Information om lövplattmask till dig som planterar

©Jonas Roth

Länsstyrelserna

I november 2024 hittades en ny invasiv plattmask i Sverige, *Obama nungara*, lövplattmask. Den har oavsiktligt introducerats i Europa via handel med växter. Lövplattmasken är ett rovdjur och äter bland annat daggmaskar och andra arter som behövs för att bryta ner växter till jord och luckra upp jorden. Lövplattmasken har därmed förmåga att störa viktiga funktioner i ekosystemen och minska skördar, både på våra odlingsfält och i trädgårdar. I nuläget finns inte några effektiva sätt att utrota lövplattmasken eller andra potentiellt invasiva plattmaskar när de tagit sig ut i naturen.

I december 2024 fattade regeringen beslut om nödåtgärder mot lövplattmasken. Sedan den 7 januari 2025 är det förbjudet att avsiktligt *hålla arten, att låta den växa, att överlåta eller utbyta den, samt släppa ut den i miljön*. Individer av arten **ska** avlivas* om de hittas, och eftersökningar ska ske för att säkerställa att inga ytterligare levande individer finns.

Ju fler som kontrollerar växterna desto större är chansen att vi förhindrar att plattmaskar kommer ut i naturen. Oavsett om du har en villaträdgård, kolonilott eller jobbar professionellt med växtplantering finns det tre saker du kan göra;

Steg 1: Köp från någon som aktivt jobbar med att minska risken för spridning av lövplattmask

Steg 2: Kontrollera växterna

Steg 3: Sanera växterna om du gör fynd

*Avliva plattmaskarna genom att lägga dem i en burk och håll på kokande vatten, då dör de omgående

Steg 1. Köp från någon som jobbar aktivt med att minska risken för spridning

Fråga butiken eller inköpsplatsen vilka rutiner de har kring kontroll och hur de sanerar de partier de hittar plattmaskar på. Undvik att handla från företag som inte aktivt söker igenom det de får in och sanerar de växter som innehåller plattmask. Detta gäller allt importerat växtmaterial (med undantag av material från Norge och Finland).

Tänk på att om du själv importerar, exempelvis genom att köpa över nätet, behöver du kontrollera växterna extra noggrant eftersom ingen annan har kontrollerat växterna innan dig.

Steg 2. Kontrollera växterna

Vi rekommenderar att du kontrollerar allt växtmaterial du köper innan du planterar det. När du kommer hem med växterna, ställ dem på en hårdgjord yta eller på markduk, isolerat från andra växter. Kontrollera växterna genom att titta under krukorna och i och under eventuella backar och tråg. Lyft ur växten ur krukorna och titta i krukorna och på jord- och rotklumpen. Ta gärna försiktigt bort jord från ovansidan och runt rötterna, det ökar chansen att du hittar plattmaskar som tagit sig en bit in i krukorna.

Tänk på att om du hittar plattmaskar på växterna måste du slänga jorden du pillat av i en väl försluten påse i brännbart eller sanera jorden genom värme.

Om du gör fynd på en växt bör du titta extra noggrant på de andra växterna av samma sort.

Använd gärna ficklampa eller pannlampa när du söker, även dagtid. Plattmaskarna är slemmiga och glänser ofta till när du lyser på dem.

Växter som tidigare sanerats genom värme eller kyla enligt de råd som finns att läsa i dokumentet "Information om åtgärder mot lövplattmask för dig som importerar växter" bör var fria från plattmask men vi rekommenderar ändå att du kontrollerar växterna när du ändå måste ta dem ur krukorna för att plantera. Det är mycket viktigt att du meddelar inköpsplatsen **och** Länsstyrelsen om du hittar plattmask på växter som är/ska vara sanerade.

Steg 3. Sanera om du hittar plattmask

Om du hittar plattmask på växterna behöver du göra tre saker; dokumentera, rapportera och sanera.

Dokumentera - Ta en bild. Det är alltid bra att ta en bild så det går att säkerställa att det är rätt art. Ta bilden innan du avlivar plattmasken. **Se till att ha bra ljus och skärpa.** Skicka med bilden när du rapporterar att du hittat plattmask.

Rapportera - Berätta för de du köpte av att du hittat plattmask på växterna du köpte. Då har de möjlighet att sanera de växter som är kvar i butiken eller på plantskolan. Mejla gärna även din länsstyrelse och berätta att du hittat plattmask, vilken växt du hittat på och var du köpte den. Det är av stor vikt att Länsstyrelserna får kontroll på spridningen och kan erbjuda stöd till handeln när det behövs.

Sanera - Plattmaskarna måste tas bort innan du planterar växterna. Tänk på att alla växter av samma sort räknas som drabbade, inte bara den du faktiskt hittat på.